

Ishaja vsak dan razen nedelj in praznikov.
Issued daily except Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredništvo in upravniški prostori:
2657 S. Lawndale Ave.
Office of Publication:
2657 South Lawndale Ave.
Telephone, Rockwell 4904

LETO—YEAR XXIII.

Cena lista
je \$6.00

Entered as second-class matter January 22, 1910, at the post-office
at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879.

Chicago, Ill., četrtek, 27. marca, (March 27), 1930.

Subscription \$6.00
Yearly

STEV.—NUMBER 73

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

Snežen vihar ustavil promet v Chicagu

Chicago in ves centralni zapad zakopan v visoke sneme; padlo je 16 palcev snega, kar je rekord do danes za ta čas

Chicago. — Snežen vihar, ki je v ponedeljek ponoči pridrvel iz Kanade z brzino 50 milj na uro in ki je nadaljeval svojo divjo furijo nepretrgoma do srede jutraj, je popolnoma paraliziral promet avtov in cestnih železnic in deloma ustavil parne in električne vlake na progah, ki se stekajo v Chicagu. Blizzard je nametal na ulice in ceste toliko snega, da je bil vsak normalen promet nemogoč; zameti so bili ponekod šest do osem čevljev visoki. Padlo je 16 palcev snega do srede jutraj, kar je rekord v zgodovini čikaškega vremenskega biroja za ta čas v letu, namreč zadnji teden v marcu.

Kaos, ki je sledil temu vremenskemu spaku, je skoro nepopisen. Vse življenje je bilo vrženo iz tira. Delavci niso mogli jutraj na delo in še manj zvečer z dela; edina transportacija je bila na elviranih (nadulčnih) progah, ki na nimajo toliko vozov, da bi bile zadostile silnemu navalu pasažirjev. Povprečno razvažajo dnevno 600,000 oseb, v terek zvečer se je pa to število podvojilo in vlaki so imeli po dve uri zamude. Na tisoče delavcev je ostalo v tovarnah, pisarnah in prodajalnah, kjer so prenočili; hoteli so bili tako natlačeni, da so postavili provizorične postelje na hodnikih.

Kolikar je doslej znano, je vihar povzročil smrt štirih oseb in okrog 30 je bilo ranjenih pri kolizijah. Na tisoče avtov je obtilo v snegu. Na cestah, ki vodijo v predmestja in bližnja mesta, je prenehal vsak promet. Vlaki na parnih in električnih železnicah so si polagoma kopali pot in prihajali ter odhajali z večjo ali manjšo zamudo. Avtobusi so vozili le ponekod. Aeroplani so docela počivali in zračne pošte ni bilo 24 ur.

Vihar je divjal in pokrnil z debelim snegom večji del Illinoisa, vso Indiano, spodnji del Michiganu in nižji Wisconsin. V sredo je blizzard nekoliko odnehal, toda snežilo je še vedno. Vremenski biro pravi, da se vihar zdaj pomiče na vzhod. Sprememba v vetrovih se napoveduje za petek in težko se bo začel sneg prej tajati.

V terek zvečer je bilo najetih 20,000 brezposelnih delavcev, ki so celo noč kidali sneg na ulicah.

HAPGOOD DOBIL VAŽNO POZICIJO

Howat — je imenoval organizatorjem reorganizirane rudarske unije

Springfield, Ill. — (F. P.) — Powers Hapgood, graduant Harvard univerze, je bil imenovan organizatorjem po Alex Howatu, predsedniku rudarske unije.

Hapgood je igral pred par leti pomembno vlogo v stavki rudarjev v južnozgodnji Pennsylvaniji. Ko je bil vržen iz rudarske unije, je delal v rudnikih v Colorado. Poleg njega je Howat imenoval organizatorjem Bill Daecha, ki je bil vodja opozicije na springfieljski konvenciji. Pred par leti je bil Daech predsednik petega rudarskega poddistrikta v Illinoisu.

Oba nova organizatorja sta bila aktivna v opoziciji proti Farringtonu v Springfieldu; nju- no imenovanje kot organizatorja se smatra za dobro potezo od strani Howata, na katerega je padlo glavno breme pri reorganiziranju mednarodne rudarske unije.

Razvoj industrij na jugu

Liberalni duhovnik svari pred modernim suženjstvom

New Orleans, La. — (F. P.) — Arthur I. Keegan, znan liberalni duhovnik iz Springfielda, Mass., je v svojem govoru pred tujakim delavskim svetom opozarjal na nevarnost, ki preti delavstvu na jugu od strani tekstilnih tovarnarjev, ki so pričeli seliti svoja podjetja na jug v pričakovanju, da bodo tukaj lahko izkoriščali delavce. Jug bi se moral zavarovati proti suženjskim razmeram, ki bodo nastale v industrijskih podjetjih, ako ne bodo delavci previdni, je dejal Keegan, ki je opisoval položaj tekstilnih delavcev v vzhodnih državah. Dejal je, da je prepotoval veliko številno mest, nad katerimi imajo tekstilni magnati neomejeno oblast.

Keegan je nadalje govoril o bojih delavcev na vzhodu in severu, katere so vodili a tekstilnimi tovarnarji. V mnogih mestih se položaj delavstva prav nič ne razlikuje od suženosti, ki je prevladovala na jugu pred civilno vojno. Mnogo delavcev, ki so pustili vse svoje moči v tovarnah, je bilo vrženih na cesto, ko so bile njihove življenjske sile izčrpane, in tako so postali breme javne dobrodelnosti. Na stare dni znašli v ubožnicah.

Gonja proti radikalcem

Začela jo je newyorška trgovska zbornica

New York. — (F. P.) — Delavske unije se zanimajo za novo ustanovo trgovske zbornice, ki je imenovala posebne komiteje, čijih naloga je, preiskovati aktivnosti radikalnih delavcev v New Yorku. Namen trgovske zbornice je gonja proti komunistom, kot je izjavil bivši tajnik trgovske zbornice, ki je bil odstavljen, ker ni soglašal z započeto akcijo.

Poročevalcu Federaliziranega tiaska, ki je skušal izvedeti imena članov v komitejih, je bilo rečeno, da jih morajo držati v tajnosti, kajti ako bi jih dali v javnost, bi bili ti izpostavljeni nevarnosti napada na njihova življenja od strani komunistov.

Newyorška trgovska zbornica je ponudila svojo pomoč policijskemu komisarju Whalenu, ko je ta izjavil, da bo vplival na delodajalce, ki imajo v službi radikalne delavce, da jih odslovi, in v slučaju, da so tujerodci, bo delal na to, da se jih deportira.

GLASILO FINANČNIKOV O BREZPOSELNOSTI

Zahteva, da zvezni delavski departament izda poročilo o številu brezposelnih delavcev

Chicago. — (F. P.) — Vsakdo si lahko napravi svojo statistiko o številu brezposelnih delavcev, vdihuje "Economist", glasilo čikaških finančnikov, ker se vlada ne zneni, da bi uvedla za devno preiskavo.

Glasilo namiguje, da predsednik Hoover ni vedel kaj je govoril, ko je poročal o javnosti o vračajoči se prosperiteti, ne da bi se prej informiral pri državnih delavskih departementih.

"Economist" cení, da je število brezposelnih delavcev v Ameriki naraslo na pet milijonov in opozarja zvezni delavski departament, naj uvede preiskavo v silavce brez dela kot prejšnji teden.

Lewis "izključil" uporne rudarske voditelje

Indianapolis, Ind. — John L. Lewis je v terek zvečer naznanil, da je dvajset voditeljev rebelnih rudarjev "permanenčno izključenih" iz rudarske unije U.M.W.A. Voditelji so bili pozvani na zagovor pred Lewisovo eksekutivno, a ni jih bilo. Poziv so enostavno ignorirali. Med "izključenimi" so Howat, Brophy, Walker, Fishwick, Nesbitt in drugi.

Konfliktna poročila o brezposelnosti

Poročilo zvezne upravitelne službe pobija Hooverjevo izjavo

Washington, D. C. — (F. P.) — U. S. Employment Service je te dni izdala poročilo o industrijskem položaju v raznih državah, v katerem govori, da se aktivnost v mesecu februarju ni zvišala, v nekaterih državah pa je celo padla. Poročilo je bilo podano javnosti štiri dni po Hooverjevi izjavi, v kateri je dejal, da se ameriške industrije rapidno dvigajo iz depresije in da se število brezposelnih manjša.

Država Maine poroča o zmanjšani aktivnosti v čevljarški industriji. Tekstilne industrije v vzhodnih državah uposljujejo polovico manj delavcev kot so jih pred letom dni. V državi New York je brezposelnost narasla za pet odstotkov v prvih dveh mesecih tekočega leta. Enaka poročila prihajajo iz Illinoisa, Pennsylvanije in Michiganu.

V državi Californiji je brezposelnost dosegla dimenzije med izkušenimi in navadnimi delavci, kakršnih ni poznala v zadnjih desetih letih.

Meščansko časopisje o "prosperiteti"

Oglašali so prihajajočo prosperiteto, ko je družba uposila nekaj tisoč delavcev

Detroit, Mich. — (F. P.) — Tukajšnje meščansko časopisje je zagnalo velik krik o vračajoči se prosperiteti, ko je Briggs Mfg. Co. oglaševala, da potrebuje pet tisoč delavcev. "Prosperiteta" se je res vrnila za tri tedne pri omenjeni družbi, ki je po tem času odslovila devet tisoč delavcev. Časopisje, ki je bilo prej tako glasno, je vest o odslovlitvi popolnoma prezrl.

Avtne družbe ne odslovljajo samo navadnih delavcev, temveč tudi uradniške moči. Packard Auto Co. je reducirala svoje plašniške moči za 30% v zadnjih par mesecih; njenemu vzgledu so sledile tudi druge avtne kompanije.

Neko avtno podjetje je odslovilo več sto delavcev in jih po par tednih zopet sprejelo nazaj na delo, toda plača jim je bila znižana za 15%. Ta taktika delodajalcev je postala v Detroitu nekaj navadnega. Delodajalci brezobzirno izrabljajo sedanjo brezposelnost v svoje korist in znižujejo mezde svojim delavcem ob vsaki priliki, kajti delavskega materiala imajo na izbiro.

Industrijska depresija je posebno hudo zadela starejše delavce. V času, ko je na tisoče mladih ljudi brez dela, star delavci sploh ne dobi prilike do dela in tako postane breme dobrodelnih organizacij.

Brezposelnost v Angliji vedno večja

London, 26. marca. — Število brezposelnih delavcev v Angliji neprenehoma narašča. V tednu 17. marca je bilo 57,993 več delavcev brez dela kot prejšnji teden.

WILBUR KOKETIRAJE S TRUSTOM ELEKTRIKE

Njegove manipulacije bodo prišle na razpravo v kongresu

Washington, D. C. — (F. P.) — Ray Lyman Wilbur, tajnik zveznega departamenta za notranje zadeve, ki je na zaslišanju pred senatnim odsekom za meddržavno trgovino pod prislogo izjavil, da se še ni odločil glede oddaje vodne sile pri Boulder jez, za katero se poteguje ta mesto Los Angeles in Southern California Edison Co., ki je podružnica elektrarskega trusta, je poslal posebnega slugo teden dni pred zaslišanjem v Los Angeles, da zahteva od mestne uprave podpis pogodbe, ki je bila sestavljena na način, da bi škodovala mestni občini, ako bi bila sprejeta.

Wilburovo postopanje je bilo razgaljeno po mestnih uradnikih v Los Angelesu in vse podrobnosti in dejstva o zvijačnosti tajnika notranjih zadev so bila poslana senatorju Johnsonu, kongresniku Swingu in vsem drugim, ki so zainteresirani, da dobi Los Angeles gotove koncesije pri izrabljanju vodne sile Boulder jez. Wilburova izpoved, ki jo je podal pod prislogo pred senatnim odsekom, bo prišla na razpravo v obeh zbornicah kongresa. Mestna uprava v Los Angelesu je upravičeno protestirala proti zvijačam, katerih se je Wilbur poslužil v korist elektrarskega trusta, ki si skuša podvreči izrabljanje vodnih sil v svoje interese in v škodo občine in odjemalcem.

Nortcutt Ely, pomožni tajnik v zveznem departamentu za notranje zadeve, je bil pooblaščen po Wilburju, da predloži pogodbo mestni upravi v Los Angelesu, akoprav je dobro vedel, da so mestni pravni svetovalci odsvetovali administraciji, naj ne sprejme nobene pogodbe skupno z omenjeno elektrarsko kompanijo. Pogodba vključuje določbo, ki so za mesto nesprejemljive, ker dajejo privatni družbi priliko, da se lahko polasti vse vodne sile, ki bi jo potrebovala pri produkciji električne sile.

Senator Norris je že obljubil podporo senatorju Johnsonu, ko pride zadeva o predloženi pogodbi v senatu na razpravo. Kongres ima moč, da lahko prepreči mahinacije elektrarskega trusta, ki ima v tajniku Wilburju dobrega zagovornika, da se ne polasti vodne sile, s tem, da odkloni apropiacije za nadaljna konstrukcijska dela pri Boulder jez, dokler se ne reši sporno vprašanje, ki je nastalo med mestom Los Angeles in Edison Co.

Wilburjeva izjava bo tvorila predmet debate, ko bo prišla stvar na razpravo v kongresu.

SODNIJSKI PROCES PROTI VODITELJEM DEMONSTRACIJ

Caka jih težka kazen, ako bo sodnikov odlok ostal v veljavi

New York. — (F. P.) — William Z. Foster, Robert Minor in trije drugi voditelji demonstracij brezposelnih delavcev, ki so se vršile v New Yorku 6. marca, bodo obsojeni na enajst let zaporu vsak, ako bo višje sodišče odklonilo priziv, ki ga je v imenu obtožencev podal odvetnik Joseph R. Brodsky, proti odloku sodnika Forda. Ford je odklonil, da se obravnava proti obtožencem ne bo vršila pred porotniki.

Voditelji demonstracij so obtoženi nepostavnega zborovanja in kriminalnega napada na policijo.

Newyorški senat sprejel starostno zavarovanje

Albany, N. Y. — Senatna zbornica države New York je v terek soglasno sprejela Mastickovo predlogo starostnega zavarovanja. Načrt določa, da vsaka oseba, ki doseže starost 70 let in je prej bivala v državi deset let in katere nima svojih dohodkov, dobi od države od \$5 do \$50 mesečne podpore. Namen tega zakona je, da se odpravi ubožnice za stare siromake.

Premogovna industrija in unija

Reorganizirana unija bo imela težko delo pri organiziranju rudarjev

Springfield, Ill. — (F. P.) — Uradniki reorganizirane United Mine Workers unije delajo na programu, na podlagi katerega upajo pridobiti rudarje na severu v unijo, ki naj bi služila kot baza pri kampanji za organiziranje rudarjev v južnih državah. Alex Howat, predsednik reorganizirane rudarske unije, John H. Walker, tajnik, podpredsednik Adolph Germer in drugi veterani iz rudarskih bojev so se te dni sestali na konferenci, na kateri so razpravljali o možnostih in strategiji, kako bi pridobili nazaj 300,000 rudarjev, katere je rudarska unija izgubila v času Lewisovega režima.

Organizatorično delo bo poenostavno, kajti prva naloga unije je, ugotoviti ali svoje postojanje v Kansasu in Illinoisu. Vzelo bo par mesecev naporenega dela pri konsolidaciji članstva, predhodno unija zmožna, da uvede agresivno kampanjo v drugih kraljih. Medtem pa bodo narejeni poizkusi, da se združita obe krili rudarske unije in da se izirne Lewisa iz organizacije. Pri tem je treba vzeti v poštev Lewisovo stališče in dejstvo, da se bo upiral vsakemu koraku, ki bi utegnil škodovati njegovim abejam.

John Brophy, ki je pred konvencijo prepotoval njegov stari distrikt v državi Pennsylvaniji, je poročal, da bi agresivna kampanja privedla v unijo pretežno večino bivših članov rudarske organizacije. Dokler se položaj ne izčisti, bo mednarodna unija dovoljevala posameznim distriktnim mezdna pogajanja in sklepanje pogodb na način, ki se jim bo zdel najbolj primeren.

Uradniki reorganizirane unije je pričakujejo, da jih bodo rudarji podpirali pri njihovem delu za organiziranje neorganiziranih rudarjev. Delegatje na springfieljski konvenciji so zastopali 60,000 rudarjev, dočim je Lewisova konvencija v Indianapolisu reprezentirala le 26,000 rudarjev.

Reorganizirana unija se bo morala boriti proti Lewisu, ki se bo poslužil vseh mogočih sredstev proti upornim uradnikom, na drugi strani bo pa imela veliko dela, da dvigne demoralizirano premogovno industrijo na stopnjo, na kateri je bila pred leti.

Novi nemški parnik dosegel rekord

New York. — Novi nemški parnik "Europa", ki je v terek dopel sem na svoji deviški plovidbi, je preplul Atlantik v štirih dneh, 16 urah in šestih minutah, torej 18 minut prej kot sesterski parnik "Bremen" od iste nemške družbe. S tem je "Europa" dosegla, da je najhitrejši parnik na svetu. "Europa" ima prostora za 2000 potnikov. Ima tonazlo 50,000.

Ameriški profesor zagovarja ruske "bezbožnike"

Dr. Barnes na Princetonu je povedal mladim literatom, da boljševiki izvršujejo dobro delo, ko trebiijo religijo iz ruskega ljudstva

Princeton, N. J. — Dr. Harry Elmer Barnes, profesor sociologije na univerzi Princeton, znanstveni avtor in bivši član fakultete v Smith kolegiju, ki je že lani razburil ameriško javnost, ko je na zborovanju znanstvenikov dejal, da naša doba ne potrebuje več vere v biblijskega Boga, je v terek zvečer v svojem predavanju pred organizacijo dijakov literatov na omenjeni univerzi zagovarjal ruske ateiste in njihovo kampanjo proti religiji. Rekel je med drugim, da ruski "bezbožniki" opravljajo dobro delo, kajti ruska pravoslavna cerkev je bila prava šiba za človeštvo.

Dr. Barnes je dejal, da je sedanja sovjetska akcija proti religijam odmev prejšnjih verskih akcij proti heresiji. To je naravno gibanje. Vsaka akcija izsove protiakcije. V srednjem veku je bil zločin, če ni človek verjel tega, kar je učila etabli-rana cerkev — in zločin krivoverstva ali brezverstva je bil barbarsko kaznovan. Krščanske cerkve so kruto preganjale vsakega, kdor se jim ni podal. Milijoni so bili v ječah radi heresije (krivje vere) in stotisočji so umrli strašne smrti tekom atoletij. Akcija sovjetov je veliko bolj človeška kakor je pa bila akcija krščanskih tiranov.

"Vera v supernaturna bitja je direktno in indirektno odgovorna za največji del miselnosti na svetu," je rekel dr. Barnes. "Vera je tudi glavna ovira racionalno usmerjenemu socialnemu napredku. Glavna opora je mrtvi roki, ki kontrolira človeško družbo. Zato je ruski napad na organizirano supersticijo ne le zagovorniliv, temveč tudi hvelvreden. Sovjeti pravzaprav vodijo boj za novo vero — komunistem — torej je v teku boj med staro in novo religijo.

"Biblijski Bog je jasno neprilagodljiv modernemu znanju. Zato je zelo potrebno, da se naredi konec verovanju v biblijskega osebnega Boga. Zanašanje na božjo pomoč paralizira človeško iniciativno in samopomoč. Kdor še danes skuša ustreči biblijskemu Bogu, o čigar eksistenci in naturi ne vemo in ne moremo vedeti ničesar, ta meša večni kaos v vse poskušnje socialne in etične rekonstrukcije.

"Organizacija ateistov v Rusiji me nič ne straši. Jaz direktno ne podpiram ateizma, smatram pa, da imajo ateisti enako pravico organizirati se in voditi svojo propagando kakor oni, ki se verujejo v Boga. Oni, ki danes molijo za Rusijo, verjamejo, da Bog osebno posega v človeške zadeve. Zakaj torej ne prepuste Bogu, naj on sam potlači ruske bezbožnike? Čemu ga prosijo in nadlegujejo za to in ono, če pa verjamejo, da brez njegove volje se nič ne zgodi?"

Kompanijska unija skrahirala

Manchester, N. H. — Tisoč delavcev v Amoskeag bombni tovarni se je uprlo, ko je družba naznanila redukcijo mezde za deset odstotkov. Družba je pred enim letom organizirala kompanijsko unijo in prisilila delavce, da so podpisali pogodbo, a katere so se odrekli agitaciji za delavsko unijo. Družba se je večkrat hvallila v javnosti o vzajemni kooperaciji, ki je nastala med njo in delavci po ustanovitvi kompanijske unije. Sedaj, ko so se delavci pričeli upirati, se je pokazalo, da so bile vse take govorice izmišljene.

Stavkarji zahtevajo protekcijo

Oblasti so se postavile na stran tektilne družbe, pravijo v apelu

Nazareth, Pa. — (F. P.) — Čudne vesti prihajajo iz tega mesta, kjer traja večmesečna stavka nogavičarskih delavcev radi lakomnosti družbe, ki je znižavala mezde svojim delavcem in jim hotela viliti "yellow dog" pogodbo. Stavkarji so te dni poslali apel governerju Flaherju, naj pošlje državne kazake, da jih bodo branili pred napadi stavkokazov. Nogavičarji se pritožujejo, da je vsak stavkar, ki pride v bližino Kraemer Hosiery Co. tovarne, v nevarnosti, da bo napaden.

Policija, šerif, sodišča in o-krajne oblasti so se zarotile, da potlačijo upor stavkarjev. Aretacije piketov so na dnevnem redu in krajevna unija je morala plačati še več tisoč dolarjev globe za stavkarje, ki so bili vršeni v ječo radi piketiranja. Organizator tekstilne unije Louis F. Budens direktno obtožuje oblasti tarote z namenom, da izprazni blagajno organizacije, ki mora posredovati za izpustitev stavkarjev iz ječe.

Apel na governerja, naj pošlje državne kazake, da bodo varovali stavkarje, je nekaj nenavadnega v državi Pennsylvaniji, nad katero imajo openaparski interesi popolno kontrolo. Kosa-ki so do sedaj ubogali samo delodajalce, ki se jih posvili v službo, kadar je bilo treba skrti uporno gibanje med delavci. Governer Fisher najbrž ne bo ustregel apelu stavkarjev, kajti on je posnan kot vnet zagovornik odprte delavnice.

Rusija protestira proti obdolžitvam Francije

Litvinov pravi, da sovjeti ne vedo ničesar o ugrabljenju Kutjevova

Pariz, 26. marca. — Sovjetska vlada je poslala oster protest Franciji radi poročila francoske tajne policije, da so agenti boljševiške črke ugrabili generala Kutjevova in ga odvedli v Moskvo, kjer je zdaj v zaporu. Kutjevov, vodja ruskih caristov v begunstvu, je misteriozno izginil iz Pariza dne 26. januarja t. l.

Litvinov, komisar zunanjih zadev v Moskvi, je obvestil sovjetskoga poslanika Dovgaleskija v Parizu, naj obliče zunanjega ministra Brianda in mu pove, da sovjetske oblasti ne vedo ničesar o kakem ugrabljenju in obenem naj protestira proti sovražnosti v pariskem časopisju. Poslanik je to opravil večeraj. Govoril je z Briandom precej časa, toda kaj sta govorila, je še tajnost.

Francoska vlada je še enkrat prej odgovorila poslaniku, da ne more kontrolirati časopisov, toda poslanik lahko toli vse ofenzivne liste pred francoskim sodiščem, če misli, da mu delajo krivico. Najbolj napada "La Liberté", akrajno zagrozen šoviniistični list, ki odprto piše, da je Stalin navaden zločinec in poslanik Dovgaleskij je njegov krivnik, nakar postiva poslanika, naj toli, ako ima korajzjo.

Stavka stavbnih delavcev končana

St. Louis, Mo. — Organizirani stavbeniki, ki so pred par tedni zastavkali za višjo mezdo in skrajšanje delovnega časa, so izvajali svoje zahteve. Nova pogodba določa pet dni dela v tednu z zvišanjem mezde v juliju in januarju prihodnjega leta. Nova pogodba bo stopila v veljavo 1. julija t. l.

Zadružna banka v Ljubljani

Letno poročilo in gospodarski pregled

Banka delavskih zadrug v Ljubljani je z letom 1929 končala osmo poslovno leto. Svoje delovanje je začela 1. decembra 1921. Bilo je premagati silne težave, ki so se venomer pojavljale in oteževale delo mlademu zavodu. Ali vstrajnost in odločnost volja delavskih zadrugarjev je premagala vse ovire. Zadružna banka v Ljubljani lepo uspeva in bilanca osmega leta obstanka kaže zopet prav lep napredek. Zaupanje v Zadružno banko raste.

Hranilne vloge so narastle za Din 4.159.384 v osmem letu. Skupno znašajo danes Din 19.265.440. Ta vsota je za delavskie razmere v Sloveniji znatna vsota, ko imamo v vsaki fari po dve in celo po tri hranilnice, v Ljubljani pa par ducatov.

Sicer pa naj govori samo poročilo banke, ki ga je ta izdala za l. 1929 in ga predložila občnemu zboru, ki se je vršil 8. marca t. l.:

"Splošni občni zbor"

Leto 1929 je bilo v svetovnem gospodarstvu leto mednarodnih kartelov in trustov. Zanimiv je pregled izvršenih dejanj... Pogodba članov kontinentalne družbe surovega jekla sicer poteče šele letos 31. marca, ali so bile že v lanskem letu izvršene vse priprave za obnovitev. Na novo se je pa dogovoril kartel fabrikantov litega železa. Kartel fabrikantov cevi je bil ustanovljen takoj po vojni. Sprva so vanj vstopili fabrikanti v Nemčiji, Franciji, Španiji, Čehoslovanskiji, Belgiji, Poljski in Ogrski; lani pa so prišli v ta koncern še Angličani in Amerikanci, ki je tako postal eden najmočnejših. Internacionalna konvencija svinec je sicer ameriška organizacija, ali je tudi leta 1929 oficijelno utrjena. V kartelu bakrene industrije je sedaj 100% organiziranih, od tod naravnost neverjetne cene te kovine. Cinkov kartel je poprej obsegal le 45% produkcije, v lanskem letu se je ojačal z novim dogovorom tako, da je odločilen v tej stroki. V početku leta 1929 sta sklopili kanadska Nickel Company in angleška firma Mond Nickel svetovni trust za nikel. Internacionalni dušikov kartel so tudi lani ustanovili; obsega vso produkcijo Nemčije, Anglije in Češke. V lanskem letu so pristopili še francoski in angleški fabrikanti cementa v cementov kartel, kateremu so do sedaj pripadale le Belgija, Holandija in Nemčija. Svetovno podjetje "I. G. nemška barvna industrija" se je polastila v letu 1929 vse pomembne švicarske industrije barv.

Svedsko-ameriška industrija žveplen, takozvana Kreugerjeva grupa, ki ji je hrbenica švedski vzgledni trust, se je horizontalno prav lani silno razvila. (V Jugoslaviji njeni konzumenti to ekspanzijo prav britko občutijo.)

Konjunktura je sicer sedaj v splošnem v padanju, nakar so se industrije kot povedano zelo prilagodile. Cene bodo šle torej preje navzgor kot narobe.

Jugoslavija ne igra s svojimi industrijami v svetovnem gospodarstvu skoro nobene vloge, ker smo pretežno agrarna država, ali tudi njo kot producenta agrarnih produktov in konzumenta premernih industrijskih izdelkov v obliki meri tangirajo spremembe v svetovnem gospodarstvu. Leta 1929 smo namreč uvozili 71% industrijskih produktov in 17% surovin.

Gospodarski razvoj v širokem svetu v letu 1929 je bil za nas v Jugoslaviji zato neugoden, sicer statistika o naši zunanjih trgovini pravi, da smo bili v tem letu za Din 327 milijonov aktivni, in to zopet enkrat po letu 1926, ko je naša trgovska bilanca izkazovala 165 milijonov Din preseška. Lanski aktivnost pripisujejo izvozu pšenice.

Leto 1929 je bilo v Jugoslaviji prav mirno leto gospodarskega dela in pa tihih priprav za ojačanje industrije. Napredek je in kaže na početno dobo industrializma, če se misli na ojačanje tudi s poslabšanjem socialno-politične zakonodaje. — Vlada, ki je s svojimi raznimi ukrepi storila mnogo za pomirjenje in umiljenje razmer — med drugim je tudi izdala nov kazenski zakonik zavezanostjo

nic a Din 100.00—Din 300.000, v rezervni sklad Din 20.000, v specialni rezervni sklad Din 65.000, na nov račun naj se prenese Din 5.622.39. — Skupaj 390.622.39.

Ako p. t. občni zbor odobri ta predlog bodeta oba rezervna sklada znašala Din 500.000 — torej eno desetino delniškega kapitala. Kuponi pa se bodo z Din 6.00 na delnico izplačevali od 1. aprila 1930 naprej.

Upravni in nadzorstveni svet sta z ozirom na namene zavoda tudi za leto 1929 odklonila po pravih jima prisojene tantijske.

Upravni svet je obravnaval v 6tih sejah tekoče predmete, izvršni odbor je pa v 35tih sejah reševal tekoče posle.

Nadzorstveni svet je ob izvršni vsakega polletja pregledal vse poslovanje.

V Ljubljani, dne 20. februarja 1930".

Upravni svet.

Zopet odhajajo v tujino

(Izvirno "Prosveta.")

Ljubljana, 25. febr. 1930.

Problem kruha, vsakdanjega življenja je težak. Posebno pri nas, kjer živimo kot mal narod v malih razmerah.

Zasluge pada, počasi stopnje. Stalnost zasluška pada, prav tako počasi in stopnje.

Tako je povsod v kapitalističnem družabnem redu. Kadar koli nastopi nova doba kvišku se razvijajoče industrije, le tedaj zavzeti človeškemu življenju žarek boljše položaja. Drugače pada življenje, pada položaj, pada vse.

In človek išče kruha drugod. Pri nas na Slovenskem ni velike industrije. Ker ni dovolj denarja, mala industrijska podjetja v konkurenčnem boju z inozemskimi velepodjetji, propadajo. Premalo eksistentne možnosti imajo in močan tuji kapital jih popolnoma obvlada. Veliki kapital ima večje možnosti, lažje udiči konkurenco, ki je komaj življenja zmožna, in že za vlada diktat industrije nad konzumenti in nad preostalimi obrtniki in industrijalci, ki so vsled lokalnih ali kakršnih koli potreb še preostali.

Zakon narave: Šibkejši podleže močnejšemu je tu najbolj klasičen primer.

V Sloveniji, kot smo rekli, ni odstotek industrijskega prebivalstva močan kar je znak, da ni velike industrije. Prav tako pa dežela tudi ni kmetijska, čeprav tvori skoraj dve tretjini Slovenije — kmetstvo prebivalstva. Pri nas je vse v malem obsegu. Male kmetije s številnimi rodbinami ne reče vseh domačinov. Je zelnik premajhen, je njivica pretesna in bajta prenizka. Trgovina ne uspeva, ker ni trga in ker konzumenti niso zmogljivi večjih dajatev za svoje življenjske potrebe.

Naš slovenski človek se mora izseljevati. To žalostno poglavje je zasledilo menda že sleherni stan slovenskega naroda, da skoraj sleherni slovenski rodbino. Koliko desetstisočev je Slovencev v tujini in koliko desetstisočev jih roma vsak dan s trebuhom za kruhom v svet, kjer išče dela in zasluška.

Zadnja leta beleži Slovenija par tisočev sezonskih delavcev. Sezonski delavci preje Slovenijo niso poznali, vsaj takih, ki bi šli samo v času gotove sezone — v svet in se po končanem delu v parih mesecih vračali v domovino. Danes je to pri nas vsakdajen pojav.

Niso pa sezonski delavci v Sloveniji nekaj specialnega. Ne, nekaj vsakdanjega so pri večini redukcijah in odpustih ter narasčajoči brezposelnosti.

Prihajajo in odhajajo z veliko željo z veliko človeško potrebo: kruha dajte nam in našim družinam, da moremo živeti.

Ko se približajo prvi pomladni meseci, se zbirajo delavci v velikih skupinah ponajveč Prekmurju. Kajti od tod rekrutirajo največ sezonskih delavcev. Zbirajo se pred delavsko borzo v Murski Soboti z edino željo, da jih čimprej odpravijo v svet, kamorkoli, samo, da bodo dobili dela in zaslužili za vsakdanji kruh. Škrb za vsakdanjem kruhom jih tira od doma. Samo par zimskih mesecev prežive doma, drugače pa jim je mati — tujina: Nemčija, Poljska, Holandska in druge dežele.

Te dni se vrač pravi delavski sejem. Iz Nemčije je dospel zastopnik delavske centralne iz Berlina. Že skozi tri leta začne z zbiranjem dobrih, krepkih in zdravih delavcev zgodaj spomladi. Z začetkom februarja, da jih pošlje na Nemško kot poljedelske delavce. 14. in 15. februarja je sklenil že okoli 150 delovnih pogodb. Zbiranje pa se nadaljuje in do 10. marca bo odposlanih nad 3000 delovnih moči nemškimi poljedelcem v pomoč.

Delavska centrala (Arbeiterzentrale) v Berlinu namerava letos vzeti iz Slovenije tri tisoč sezonskih delavcev ter jih namestiti po kmetijah Bavarske in zapadne Nemčije. Nemški posestniki so z našimi delavci prav zadovoljni, ker tritisoč ljudi — dela na Nemških kmetijah.

Taka je usoda slovenskega delovnega človeka. Brezdomovine, enkrat tukaj, enkrat tam. Iseljenjski problem je pač težava socialnega problema in treba ga bi bilo rešiti v smislu človeštva in socializma.

GLASOVI IZ NASELBIN

Iz clelandskega predmestja

Bedford, Ohio. — Ne vem, kako bi začel, da bi bil bolj kratak in da bi vse napisal. Naš sobrat Louis Lipoglavšek se kar ne more pozdraviti, odkar ga je kruta bolezen pljučnica položila na posteljo. Upamo, da kmalu ozdravi in se povrne med nas, ker ga močno pogrešamo posebej pri kakih veseljih. Tudi se stra Legan je na bolniški postelji in tudi njo pogrešamo pri delu za napredek. Želim ji hitrega okrevanja.

Akcija za slovenski dom jako dobro napreduje. Prvega marca smo priredili predstavo veselice, ki se je jako dobro obnesla. Blagajna je obogatela za \$149.07, kar ni malenkostna vsota za to mlado naselbino in za današnje čase. Do tega so mnogo pripomogli tisti, ki so darovali razne stvari, za kar jim lepa hvala, kakor tudi posetnikom izven Maple Heightsa. Na veselici smo videli naše pevce od "Zvona", piparje, streljaje in naše randalake, sosedo. Še bolj kot na veselici je bil vesel direktorji na svoji seji, ko je slišal o velikem napredku domače blagajne v mesecu februarju in da je na banki že nad \$500. To znači, da bomo kmalu začeli razkopavati na našem zemljišču. Hvala vsem, ki nam greste na roke.

Opazovalec.

Tudi napredek

No. Chicago, Ill. — Na društvenem polju v naših dveh naselbinah — Waukegan in North Chicago — jako lepo napreduje. Za razvedrilo prirejamo keglavske tekme, ki nudijo obilo živahnosti.

Slovinci smo tudi ustanovili svoj politični klub, ki lepo napreduje. V nedeljo dne 30. marca ob dveh popoldnih se vrši v narodnem domu velika politična seja za dva mesta. Nanjo bodo prišli vsi kandidati in navedli svoje stališče. Vabi se vse rojake, da bodo vedeli za koga glasovati, kar je velikega pomena za nas. Če bomo skupaj glasovali, lahko kaj dosežemo in pozneje tudi kaj zahtevamo od naših okrajnih in mestnih uradnikov. Sedaj se bo vršila v dvorani št. 2.

Frank Zupac.

S pota

St. Helena, Cal. — Za menoj prihajajo pisma iz različnih krajev s prav različnimi naslovi. Tako mi je Louis Adamis pisal iz New Yorka pismo z dvema naslovoma, Los Angeles in San Francisco. Drugo je bilo naslovljeno na moj stari nadov v Chicago. Tretje v Minnesoti. Radi skrbnosti ameriške pošte je pismo dostavljeno Sloveku, ako ga je le mogoče najti.

V zadnjem dopisu "S pota" vidim pomoto. Namesto besede divji zapad se glasi divji zapad. Naj omenim radi "divjega" tole: Radi rahlega zdravja obiskujem na potu razne zdravniške. V Pottersville, Cal., je želel neki zgovoren zdravnik imeti moje ime. Dam mu moje vizitko in ko je videl na nji ime Chicago, je vzklilni, da je to dom gancezev. S smehom sem mu odvrnil, da je po številu prebivalstva mogoče več gancezev v Pottersville kot v Chicago.

Lepi zapad pa kljub temu zasluži ime divji in ne divji zapad. Res veliko več divjega se pripeti v velikih takozvanih izobraženih mestih kot pa na zapadu.

Ko to pišem, sem v kalifornijskih gorah, kakih 90 milj proč, kjer je bila leta 1896 ustanovljena slovenska naselbina, takozvana Jeramova rajska dolina, ki je uničila okrog \$60.000 ljudskega denarja. Pokojni Jeram je res ravnal z ljudmi kot so ravnali grofi v starem veku. Z njim je prišlo okrog 200 Slovencev in od tam so odšli revni in peš. Nekaj teh se živi in vedo mnogo povedati o Jeramovi taktiki.

Matija Pogorelec.

LJUDSKI GLAS

Svobodna beseda članov S.N.P.J.

Na desno in levo

Chicago. — Jednota je bratška organizacija. Žalostno pa je, da gl. odbor ne dela bratsko z brati. Če opazujemo njegove sklepe, vidimo, da se razlikujejo. Ako bi jednota ne imela v Chicago članov, ki imajo oči odprte noč in dan, gotovo ne bi bil več gl. urad jednote tukaj in blagajna bi najbrž že bila v Ljubljani.

Prosveta je pisala o članu, ki ni dobil besede na seji gl. odbora. Ker ni povedala, kdo je bil oni član, povem čitateljem jaz, da sem to bil jaz, Bruce. Jaz sem želel pojasniti zaradi združitve dveh društev, št. 39 in 131. Predlagano in sprejeto s 97 odstotki navzočih odbornikov, da se mi ne da besede. Gl. odborniki, ki so glasovali za ta predlog, niso niti vprašali, česa želim. Anton Kristan je pa imel besedo na seji gl. odbora, da si član jednote. Neka sestra, ki je priletela v dvorano, je tudi imela besedo, ne da bi bila vprašala za njo. Kje je bila svoboda zadnjic, ko so se popravljalna pravila in kje je danes?

Moje dopis je bil razmesarjen, tako da je bil zadnji konec prej objavljen in prednji konec dva dni kasneje. V mojem dopisu je bila tudi opomba korektorja o "posiljevanju". Jaz o tem nič ne vem. Kako je mogel korektor priti na to misel?

Leo Bruce, član št. 39.

NASILEN ŠERIF KAZNOVAN

Plačati je moral globo, ker je napadel uradnika unije

El Centro, Cal. — (F. P.) — Šerif Charles Gillette je bil obsojen na plačitev globo \$100, ker je vrzel iz svojega urada Clinton J. Tafta, zastopnika Unije za ameriške civilne svobodščine. Taft je prišel v šerifov urad, da poizve za vzroke arretacije unijskih organizatorjev, ki so skušali organizirati farmske delavce v Imperial dolini. Ti delavci so večinoma Mehikanci in Filipinci.

Šerif je pozneje izjavil, da bo apeliral na višje sodišče, da razveljavi kazen toda njegov priziv najbrž ne bo upoštevan, ker je bil obsojen na podlagi izpovedi njegove lastne priče, ki je prisostvovala napadu na Tafta.

Spomladanska zima

Chicago. — Silen snežni blizzard je prihrumel v noči od ponedeljka na torek in pokril centralni zapad s snegom in visokimi zameti kakor v januarju. Promet na ulicah in cestah je bil brez malega paraliziran in škoda je zelo velika. Bilo je mnogo nesreč. V torek, ko smo zapisali to poročilo, je vihar še vedno metel s snegom.

Skrbna mati

Zena je poklicala po telefonu svojega moža v pisarno in mu prišla — govoriti z razburjenim glasom.

— Pazi na naše otroke, skrbi zanje, kakor veš in znaš...

— Kaj pa nameravaš? je vprašal presenečeni soprog.

— Grem k frizerju.

Nehvaležna

— Glejte, gospodična, vérajam sem vam posodil svoj dežnik in predno sem prišel domov, sem bil do kože premočen. Kaj dobim zato?

— Mislim, da dobite nahod.

Frank Lukanelec:

ZA NAŠE FARMARJE

Srednja plemena so tudi dobre tržne živali. Jajca navadno nesejo rujave barve in niso navadno tako lepe oblike kakor druge perutnine, pač pa se jih da popraviti z dobrim krmljenjem. Najvažnejša plemena izmed plemen za splošno uporabo so Plymouth Rock, Wyandotte, Rhode Island Red, Buckeye, Orpington, Houdan, Java in Dominique. Vse imajo rdeča ušesa in zato neso jajca rjavih lupin. Vse kokoši z rdečimi uhlji neso jajca rjavih lupin.

Kateraga plemena perutnino naj torej gojim? Iz razloženega smo razvideli vse lastnosti plemen — jajčaric, klavnih živali in za splošno uporabo. Premisliti je torej treba najprej o količini, za katere imamo namen gojiti kure. Vsako popolno plemo in vrsto plemen so dobile konosne, na podlagi umne reje.

Ako imamo namen gojiti perutnino za domačo mizo, je priporočljivo izbrati si katerakoli plemena, ki so nam najbolj priljubljena. Ako pa nameravamo gojiti perutnino za trg, tedaj moramo pa skrbno premisliti. Ako nameravamo trgovati z jajci, si izberemo eno plemo izmed jajčaric, posebno še glede barve in oblike jajec. Skoraj na vseh velikih mestnih trgih zahtevajo jajca z belo lupino in so tudi od enega do dva centa pri ducatu dražja.

Perutninstvo mora biti tako izplanirano, da se ustreže konzumentom. Po mojem mnenju, a-bro gremo v trgovino, da prodajamo jajca, bi bilo najbolje gojiti jajčarsko plemo in v ta namen posebno priporočam bele Italijanke (White Leghorns). Te so se do danes izkazale še za najboljše jajčarice. S tem pa ne mislim izvesti srednjega plemena. Za navadne farmske razmere so srednje vrste plemen zelo priporočljive. Kar se pa tiče barve, je pa zelo priporočljivo gojiti standardizirane, samostojne barve, ki jo posedujejo čistokrvne živali.

Belobarvne kokoši ne menjajo barve, pač pa obdržijo nekako stalno svojo prvotno barvo. Belim kokošim se ne vidijo perenični znaki na koži, kadar so oskubene kakor črnim in temnobarvnim vrstam; to je velike važnosti za trg in tudi lažje za skubenje belopernatih živali. Posebne važnosti je na ameriških trgih tudi barva kože. Zahteva se lepa rmena in čista. 2Perutnino a temno kožo je veliko težje prodati na trgih. Veliki grebeni so veliko bolj podvrženi mrazu nego majhni, posebno enostavni grebeni kakor jih posedujejo Leghorni, Monarkos, Anconas itd. Veliko bolj so varne pred mrazom kure z rožnatim grebenom. Manj so pa podvržene s piščastim kakor enostavnim. Pernate noge nekoliko varujejo perutnino na gredah pred mrazom, toda take kokoši bolj prezirajo na trgu, ker ne izgledajo lepe, kadar so oskubene.

(Dalje prihodnjik.)

Zloraba odškodninskega zakona

Zdravniki in odvjetniki izkoriščajo poškodovane delavce

Newark, N. J. — (F. P.) — Ker je Harry J. Goas, pomožni državni delavski komisar, protestiral proti izkoriščanju poškodovanih delavcev od strani odvjetnikov in zdravnikov, mu je njegov načelnik Charles R. Blunt zagrozil s premostitvijo v drugi distrikt. Goas je navedel tri glavna zla v postopanju na pram poškodovanim delavcem.

Poškodovani delavci je izročen na milost posebnim odvjetnikom, ki računajo visoke vsote za legalno delo pri izpolnjevanju odškodnine. Denarja lakomni odvjetniki nočejo izravnati odškodninskih slučajev neformalno, temveč jih izroče sodišče v upanju, da na ta način izveljejo več denarja iz poškodovane delavca. Dalje so poškodovani delavci oddani v oskrbo nekompetentnih zdravnikov, ki gledajo za svoje koristi in skušajo kar največ denarja iztisniti iz delavca.

Konvencija tiskarske unije

Houston, Tex. — International Typographical unija je izvolila odbore, ki imajo nalogo pripraviti vse potrebno za konvencijo, ki bo odprta v tem mestu v mesecu septembru. To bo prva konvencija te organizacije v tem delu Združenih držav.

Pričakuje se, da se bo konvencije udeležilo več kot dva tisoč delegatov in obiskovalcev.

Slabo stanje in oslabeli živali

Ljubljana. — Imajo oslabelo nestanovitno živce, ne morejo mirno spati, čude so v jutra zelo utrujeni in vsemirni, bodo našli v Hugu-Tone zelo premočljivo pomoč. To zdravilo obdeli in sjaže živce, stimulira organe in delovanje, ter prikaže mirno politično stanje. Bistveno se ne more premočljivo Hugu-Tone se dišečih trisa, bolni gojilci nečestiti in ono vam prinese svetlost. Ljavski dovolj odziva rdeča krvi, vam da boljši spanec, pomaga prebavi, odpravi pili. Slabejši ljudje, ali oni ki se podležijo starosti in boleznem, bodo zelo premočljivo toliko miki, motenosti in nezgodnosti bodo odpravili Hugu-Tone nekaj dni. Hugu-Tone se prodaja pri vsaki trgovini s zdravili. Ako vaš trgovec tega nimaa v zalogi, recite mu, ali tega naroči ali vas od njegovega preložitvenega.

RICHMAN BROTHERS BODO ODPRILI DVE NOVI PRODAJALNI V CHICAGU

Ravno pred letom dni na današnji dan, 31. marca 1929, je Richman Brothers družba odprla svojo prvo prodajalno v Chicagu v njih krasnem, šestnadstropnem posloppju na 114-118 So. State Street. S tem naznanja ta družba, da odpre dve novi prodajalni za ugodnost svojim odjemalcem na zapadni in južni strani mesta. Ena prodajalna se bo nahajala na 6400 So. Halsted street in druga pa na 4011 W. Madison street, blizu Crawford ave.; obe prodajalni bosti odprti dne 29. marca.

Družba ni hranila na stroških, za ureditev atraktivnosti teh prodajal, vse mogočnosti posluje in za postrežbo. Obe prodajalni bosti imeli veliko zalogo najnovejših izvrstno izdelane obleke, enako kot jo imajo v svoji prodajalni na State ulici seveda se razume, da se bo prodajalo za enako ceno—\$22.50.

The Richman Brothers Company je svetovno največja izdelovalnica moških oblek in s tema dvema prodajalnama bodo imeli vsega skupaj v trgovinskem obratu to spomlad svojih 57 prodajal in 52 mestih.

Uradniki družbe bodo osebno navzoči pri otvoritvi teh dveh novih prodajal in z upanjem, da sestanejo veliko število čikaških odjemalcev.—(Adv.)

RADA BI KUPILA

paš (Taki) Beagle, jaz bi ga zelo rada kupila. Kdor ga ima, naj mi piše in pove ceno zanj. Pišite na naslov: Olga Pacak, P. O. West Willington, Conn.—(Adv.)

Kašelj odšel!

Kakšen mir odhaj je odšel kašljanje iz grla. Mi žudi, da otvori in odpravi kašelj Severa Balsam proti kašlju. Prihljubljeno zdravilo je 40 let. Varno, ušesno. Vse zdravce za lano dvojno učinkovito. Bile in 60c, Severova zdravila se prodajo.

SEVERA'S COUGH BALSAM

EXPRESNA SLUŽBA V EVROPO

preko Hamburga na naših modernih parnikih

HAMBURG ALBERT BALLIN DELUTSCHLAND NEW YORK

Redna tedenska odplutja. Zmerne cene. Dirketna železniška zveza z Jugoslavijo.

Redna odplutja tudi na naših znanih kabinskih parnikih

ST. LOUIS, MILWAUKEE IN CLEVELAND

Za navodila vprašajte lokalnega agenta ali

HAMBURG-AMERICAN LINE

177 N. Michigan Avenue Chicago

Sir Arthur Conan Doyle:

IZGUBLJENI SVET

(THE LOST WORLD) Roman

"Ne samo k studencu. Tja je šel, med tisto drevje. Mora biti samo kakih dvesto jardov daleč. Pravzaprav bi se moral pritikavec v tem času že vrniti."

"Pa grem gledat, kaj je z njim," sem rekel. Vzel sem puško in odkorakal proti potoku skozi grmovje, dočim so ostali moji prijatelji pripravljali pičli zajtrk. Zdelo se vam bo morebiti nepremišljeno, da sem tako brezskrbno zapustil varno skrivališče v naši gošči, čeprav nisem bil predaleč namenjen, a pri pomniti je treba, da smo bili več mil oddaljeni od opičjega gradišča, da še niso odkrile zverine, kolikor je bilo nam znano, našega zavetišča in da nisem imel s puško v roki pred njo tudi nobenega strahu. Nisem pač vedel, kako so zvite in močne.

Slišal sem pred seboj v daljavi žuborenje studenca, a bil sem od njega ločen po neprodinjem podmladku in drevju. Prišel sem laziti skozi zapreko baš tam, kjer me niso slučajno več videli tovariši, pa zagledal, da leži sredi grmovja neka rdečkasta stvar. Stopil sem bliže in se prepričal, da je mrtvo telo pogrešane Indijance. Ležal je postrani s skrčenimi nogami in imel tako nenaravno zavihano glavo, kakor da bi gledal preko lastnih pleč. Zakričal sem, da posvarim tovariše, ker tu se je moralo nekaj zgoditi, ter sem se spotaknil ob prihodnjem koraku ob truplo. Najbrž je bil moj angel varuh prav blizu mene, ker pogledal sem iz nagonakega strahu ali morebiti radi rahlega šumenja med listjem navzgor. Iz gostega zelenja nad menoj sta se spuščali počasi dve mišičasti, z rdečkastimi kocinami porastli roki. Se trenutke, pa bi me zgrabile te skrivnostne orjaške šape za vrat. Urno sem odskočil, a roke so bile še bolj urne kakor jaz. Sicer me je rešil nenadni skok smrtnega objema, vendar pa mi je ujela ena šapa tilnik in druga obraz. Dvignil sem roke, da ubranim svoj vrat, a v prihodnjem trenutku so že zdrsnili orjaški kremplji po mojem licu in mi atisnili prste. Neka nevidna moč me je prožno dvignila v zrak in občutil sem, da mi vedno bolj zavija nepremagljivi pritisk glavo, dokler ni postala naposled boječina preneznosna za vratna vretenca. Izgrubljal sem že zvest, a vendar divje odrival šapo, dokler se mi ni posrečilo, da sem oprostil brado. Takoj sem obrnil oči navzgor in zagledal, da bulijo nepremično vame iz pošastnega obraza druge, neusmiljene mrzle, svetloplave oči. Nekaj hipnotičnega je bilo v tem grozovitem pogledu. Nisem se več mogel upirati. Ko je zapazilo strašilo, da omagujem v njegovih krempljih, sta se za trenutek prikazala v kotih zoprnega gobca dva bela čkana in šapa me je še močnejše prišla za brado, da bi mi zavijala glavo vedno bolj gori in nazaj. Rahla okrogla meglica mi je zastrla oči in drobni srebrni zvončki so mi zažvenkljali v ušesih. Začul sem, da je votlo in daleč počila puška, in le nejasno sem občutil udarec, ko sem treščil na zemljo, kjer sem obležal nepremičen ter brez zavesti.

Ko sem se zopet zavedel, sem ležal na hrbtu v travi sredi našega skrivališča v grmovju. Nekdo je prinesel vode iz studenca in lord John mi jo je brizgal v obraz, dočim sta me podpirala jako vznemirjena Challenger in Summerlee. Trenutek se mi je zdelo celo, da je posiljala človeška usmiljenost izpod učenjajskih krink. Onesvestiti sem se moral, ker so mi odpovedali živci, ne pa radi katerekoli poškodbe, ker pol ure pozneje sem zopet lahko sedel in bil na vse pripravljen, čeprav me je bolela glava in sem imel zatečen vrat.

"Zdaj pa ste si komaj rešili življenje, dragi moj mladenič," je rekel lord John. "Ko sem začul vaše kričanje, sem planil iz skrivališča in ko sem zagledal, kako imate zaokrenjeno glavo in binglate z nogami po zraku, sem že mislil, da nas bo za enega manj. V tem raz-

burjenju sploh nisem zadel zverine, a vas je vendar spustila pa izgnila kakor kavra. Pri svetem Jurju, da bi imel kakih petdeset strelcev! Kmalu bi iztrebil peklensko zalego, pa bi lahko zapustili to deželo v boljšem stanju, kakor smo jo našli."

Opice so nas torej na katerikoli način vendar zavohale in povsod vedno opazovale. Podnevu se nam jih ni bilo treba preveč bati, ponoči pa bi nas najbrže zopet napadle; kazalo je torej, da se moramo čimprej rešiti njih sosedsstva. Od treh strani nas je obdajal pragozd, kjer bi naleteli vedno lahko na zasedo. Na četrti strani, ki se je polagoma nagibala proti jezeru, je rastle samo s posameznimi drevesi pomešano nizko grmovje, ki so ga tu pa tam prekinile odprte poljane. To pot sem bil ubral na svojem samotnem ponočnem izletu, in zdaj bi nas lahko pripeljala k Indijancem v jamah. V tem pravcu smo tudi morali vse-kakor odriniti.

Bilo nam je sicer jako žal zapustiti staro taborišče ne samo radi zalog, ki smo jih imeli v njem, temveč tudi pred vsem zato, ker smo izgubili izpred oči Zamboja, edino vez z ostalim svetom. Sicer pa smo imeli s seboj zadosti nabojem in vse puške, da bi se vsaj nekoliko časa lahko ubranili, pa smo tudi upali, da se še lahko povrnemo in pridemo zopet v dotiko z našim črncom. Saj nam je svečano obljubil, da nas počaka, in nismo dvomili, da bo tudi ostal mož-beseda.

Kmalu po poldnevu smo odrinili na pot. Mladi glavar je korakal pred nami kakor vodnik, toda je užaljeno odklonil tovor, ki smo mu ga hoteli dati, da bi ga nosil. Za njim sta sledila preostala Indijanca, ki sta vlekla na hrbtu našo pičlo prtljago. Mi, četvorica belih ljudi, smo korakali zadaj z nabitimi puškami napetimi za strel. Čim smo odrinili, se je nenadno razleglo po mogočnem mrkem pragozdu opičje glasno zavijanje, ki je najbrž izražalo zmago-slavje o priliki našega odhoda ali pa tudi prezirljivo zasmevanje. Videli smo, če smo se ozrli, samo neprodinno steno drevja, a zategnjeno tuljenje je jasno kazalo, koliko sovražnikov preži na nas med vejevjem. Sicer pa ni bilo opaziti nikakega zasledovanja, ter smo kmalu dospeli na odprt kraj, kjer nam niso več opice mogle do živga.

Korakal sem kot zadnji izmed naše četvice pa se moral nasmehnuti pri pogledu na svoje tri tovariše. Ali je bil res to neoporečno elegantni lord John Roxton, ko je sedel nekoč zvečer sredi perzijskih preprog in slik v bledečkasti luči zasenčenih svetilk v Albanyju? Ali je mogoče, da je bil to ugledni profesor, ki je tako ponosno učinkoval ob veliki mizi v svoji veličastni delavnici v Enmore parku? In kdo bi slednjič spoznal strogo, neupogljivo postavlo profesorja Summerleea, ki je zahteval besedo na zborovanju v Zoološkem zavodu? Bolj obupno in razcapano ne bi mogli izgledati potepuhi iz najbolj umazane londonske četrti. Bili smo sicer samo teden dni na planoti, toda vsa naša obleka je ostala spodaj v taborišču in preveč smo morali prestati tekom tega tedna, čeprav sem jaz še najbolje odrezal, ker nisem prišel v opičje ujetništvo. Moji trije prijatelji so ostali brez klobukov in si povezali glave z žepnimi robci, od obleke so jim ostale samo cunje; sploh je bilo težko spoznati njihove neobrite, mrke obraze. Summerlee in Challenger sta, tudi hudo šepala, jaz pa sem po jutranjem pretresljivem doživljanju od slabosti komaj prestavljal noge in tilnik mi je bil kakor lesen, tako je otrpnil od morilske šape. Res smo bili dokaj žalostna družba, pa se nisem čudil, da so nas tu in tam pogledali naši indijanski spremljevalci s plašnimi, začudenimi obrazi.

(Dalje prihodnjič.)

Julij Kaden-Bandrowski:
NAJBEDNEJŠI UČENEC

(Odlomek iz cikla "Šola".)

V drugem razredu ljudske šole smo peli pesem, katere naslova se, žal, ne spominjam več, o mali miški. Ta miška je splezala, privabljena vsled vonja slanine, na neko diljico na zakritem stro-pu. Na tem mestu se je pesem, katero smo peli, končala približno tako-le:

"Paf, se diljica zlomila
in ta miška ujeta bila."

Zadostuje, da v mislih ponovim to dvovrstično in takoj imam pred očmi — kakor da ni od onega časa minilo trideset let — ves naš razred...

Stojimo v klopih, skoraj temno je že, za okni pada težki, sivi sneg. Za katedrom je videti našega gospoda učitelja. Z rokami udarja takt na tri, ne na štiri, ker je pesmica — kakor nas je poučil — mazurka. Blizu se je mesto, kjer nam je pridržati sapo, da bi potem skupaj glasno zaklicali "paf!" — in peli dalje že umirjeno "se diljica zlomila" itd.

Pojemo o slanini, nato, kako priteče miška in obvoha to slanino, kako se ji slina nabira v u-

stih. Že smo pri mestu "paf!" — a tedaj sem se pomotil in valed velikega zaleta namesto "paf!" zaklical "hop!"

Nato dalje umirjeno — "se diljica zlomila" itd.

Bieniarz, kateri je sedel z menoj v isti klopi — velik capin, toda imeniten dečko —, židek Doyches, kateri je stal pred nama in še drugi vsi, ki so bili v bližini, so čuli, da ne pojem "paf!", ampak "hop!"

Gospod učitelj je nehal mahati ter se je začel ozirati po vrsti na vse. Komaj smo se mogli vzdržati od smeha. "Hop!" je zmagal nad "paf!"

Gospod učitelj nam je velel odpreti knjigo na sedemnajsti strani, kjer je bila pod sliko natisnjena naša pesmica.

"Prosim, preberite, ali je tam 'hop!', ali 'paf!'?" — Bieniarz — preberi."

Bieniarz, ki se je učitelja v cellem razredu najbolj bal, je nagrbancil čelo, dvignil knjigo prav do oči in prebral na glas:

"Paf!"

"Prosim torej, pojemo še enkrat," je zakričal gospod učitelj. Znova je prišlo mesto o slini, jo je začela požirati miš, da bi nato sledil "paf!"

Ne več polovica — ves razred

je zdaj zapel "hop! se diljica" itd.

Gospod učitelj je zaprotestiral in postal rdeč. Toliko krvi se mu je natelo v obraz, da se mu je temno pordečel. Sneg je mirno padal dalje za temnimi šipami.

"Kdo si je izmislil ta bedasti hop?" je vprašal, brišč si s čela pot z velikim belim robcem. Ko si je obrisal tudi roke, jih je prekrizal čez praa.

To je bilo znamenje bližajoče se nevihte.

Vsi smo povesili oči. Kot naj-spretnější arestanti smo gledali naenkrat na dve strani — v klopi in v učitelja obenem.

"Kdo si je vendar izmislil?" Nihče ni priznal. Tudi jaz ne. Saj si vendar nisem izmislil skupnega prepevanja "hop!"

Krepilo nas je upanje, da bo, kakor vedno, tako tudi sedaj za vse delal pokoro Bieniarz. V šoli je bil zastoj, učil se ni posebej dobro, a proti koncu preteklega leta je hotela njegova mati zate, ker je izgubil iz šole podarjene mu knjige, gospodu učitelju poljubiti roko. Jokala je, a ni dovolil.

"Vprašam vas tretjič, kdo si je izmislil?"

Nihče se ni oglašil.

Gospod učitelj je planil s šol-

skega odra in prikočil k Bieniarzu, ki je stal poleg mene. Kakor vedno, je gospod učitelj tudi danes dišal po slezenih bonbonih.

"Bieniarz! Odpri še enkrat na sedemnajsti strani in preberi na glas, da bodo slišali vsi!"

Bieniarz je prebledel, odprl na sedemnajsti strani in ne vem zakaj, najbrže vled strahu namesto "paf" prečital kakor nalašč "hop". Hotel se je takaj popraviti, toda gospod učitelj je zakričal:

"Zdaj ti naredim očala!"

Očala je naredil na ta način, da mu je potisnil obraz z nosom med odprte strani in ga močno cukal za lase nad ušesi, kričoč:

"Zdaj imaš očala, da boš znal prebrati, ali je napisano 'paf' ali vaš bedasti hop!"

Bieniarz potem ni mogel nič več peti. Naslonjen na klopi je plakal. Ponovili smo pesmico še enkrat od začetka. Ko je prišlo nevarno mesto, smo vsi skupaj složno zapeli "paf! se diljica zlomila" itd.

Ure je bilo konec, že smo se pričeli oblačiti, na sneg se nam je zdaj mudilo, a gospod učitelj je stal še vedno na katedru. Bil je poten.

Bieniarz je plakal in solze so mu curkoma lile po klopi. Ko smo se ustavili gručema pri vratih, smo mu zaklicali za vsak slučaj:

"Bedak, — strahopetec, — mevža!"

Doma nisem o tem povedal takoj, ampak veliko pozneje — šele o Božiču.

Moj oče se je smejal, smejal, smejal, — naenkrat pa me je prijel močno za obe roki in mi pogledal v oči tako blizu, da sem precej postal rdeč.

"Ravnali ste kot malovredni ljudje," je rekel, "ni večje sramote kot biti pogumen na račun tujega trpljenja. Povej Bieniarzu — stisnil je ustnice in me z močjo udaril nad levim komolcem v roko —, 'da si jo tudi ti dobil za tisti 'paf' ali 'hop'. In to ne od učitelja. Da te je za to z veliko srčno bolečino udaril tvoj lastni oče. Pomni, povej to Bieniarzu takoj jutri."

(Z avtorjevim dovoljenjem prev. Fr. Vodnik.)

SMEŠNICE

Sočuten tolmáč

Mož čita na glas dnevnik svoji ženi, ki si daje posla s kuhno. "Delavcu, ki je postavil kapo spomeniku, nenadoma zmanjka deske pod nogami, da teledi vznak v praznino. Kmalu pridra voz rešilne postaje in pobere na tlaku mrliča." — "Neumnost! Ali naj bi bil pobral kar dva?"

Blažena prepročina

Vekoslav Svedrač, bariton iz podeželskega mesteca, nastopi prvič v gledališču, kjer se vpri-zarja "Carmen". Ob uvodnih zvokih ga sprejme rezko živžganje. Svedrač stopi za kulise in nagovori svoje sotrpine: "Hm, čuden kraj! Vse kaže, da tukaj niso navdušeni za Bizetovo glasbo."

Ljubezen do bližnjega

Angleški misijonar vpraša črnopoltega kodrolasca: "Čuješ, koga imate pri vas rajši, Francoza ali Angleža?" "Angleža!" se brez premisleka odzove afriški figoperec. "Prav dobro, prav dobro," se oveseli narodno zavedni dušebrižnik. "Zdaj pa še povej, zakaj." "Ker imajo Francozi prežljivo meso."

Poceni stanovanje

"Marina, si povedala gospodardarju, da je naša klet zopet polna vode?" — "Seveda sem, pa je dejal: Za tako pičo najemnino nam je ne more napolniti z vinom."

Prebrisani podčastnik

Nezadovoljen motri kaprol vrsto novincev in se naposled zadre: "Vi, številka dve, stopite iz reda semkajle na moje mesto, da boste videli, kako klavirno stojite tam!"

V gostilni

V gostilni je gost naprosil nekega drugega, naj mu poda košaro s kruhom.

— Recite to natakarku, mu je odvrnil.

— Oprostite, je dejal prvi, zmotil sem se.

— Ali ste me morda imeli za natakarko?

— Ne, za gentilemana.

RICHMAN BROTHERS

114-118 So. State St. - 6400 So. Halsted St.
4011 W. Madison St.

Investicija v obleki, ki se nikdar ne skrči v ceni

Ko plačate \$22.50 za Richmanovo obleko ali površnik, imate zagotovilo, da ne more biti duplicirano za nižjo ceno na razprodaji koncem sezone... ker mi nimamo nikdar "posebne razprodaje".

Richman Brothers obleke imajo določeno stalno vrednost... vrednost ustvarjeno s svetovno največjo zalogo, veliki nakupi volnenega blaga in naravnost—iz tovarne—prodajni načrt, kateri vam prihrani dobiček posredovalca... vrednost, katere ne more nobena druga organizacija primerjati v katerikoli sezoni, sploh pod nobenimi okoliščinami.

V teh novih spomladanskih oblekah in površnikih dobite krojaško umetnost, bogato in izvrstno krojaško delo, kar znači polno vrednost... dobili boste čudovito veliko izbiro raznih novih krojev, blaga in barve, velikosti, ki vam pristojajo popolnoma, kar vam napravi lahko izbiro.

RICHMAN BROTHERS CO.
VSAKA OBLEKA, POVRŠNIK ALI PRAZNIČNA OBLEKA... V VSEH RICHMAN BROTHERS PRODAJALNAH V U. S., JE VEDNO ENA IN ISTA CENA

ALL
\$22.50

THE RICHMAN BROTHERS CO.

TRI PRODAJALNE V CHICAGU:

114-118 So. State St. - 6400 So. Halsted St.
4011 W. Madison St.